

FONTS BRUTES I FONTS EIXUTES!

La contaminació, la sobreexplotació dels aqüífers i la manca de pluja, ofeguen les fonts

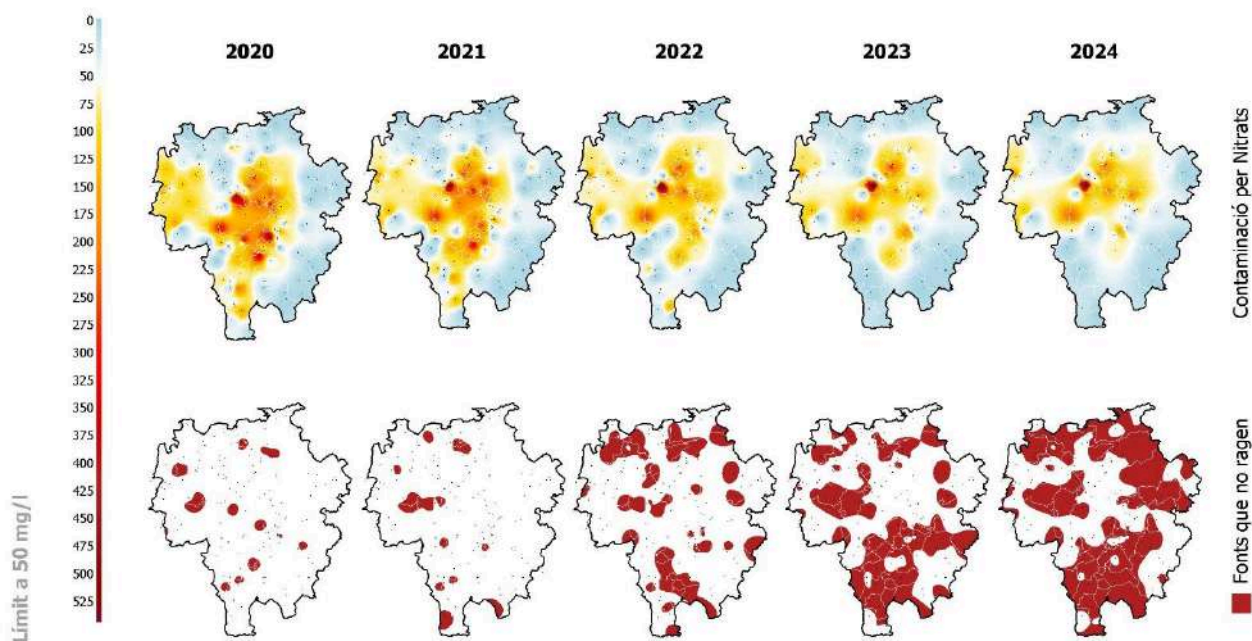
Resultats Mostreig fonts d'Osona i el Lluçanès GDT - 2024

LES FONTS QUE TENIM A OSONA I AL LLUÇANÈS

Com cada any, més de seixanta persones voluntàries del Grup de Defensa del Ter, hem recollit mostres d'aigua de diferents fonts de tots els municipis d'Osona i el Lluçanès. Ho fem perquè estimem aquests racons màgics d'on brolla aigua. Per posar en valor la importància de les fonts com a bé comú, com a regal que dona vida. Les fonts com a tresor; naixement de torrents, rius i rieres.

I ho fem també, per denunciar la situació lamentable de moltes d'aquestes fonts; durant tants anys contaminades, i ara també eixutes.

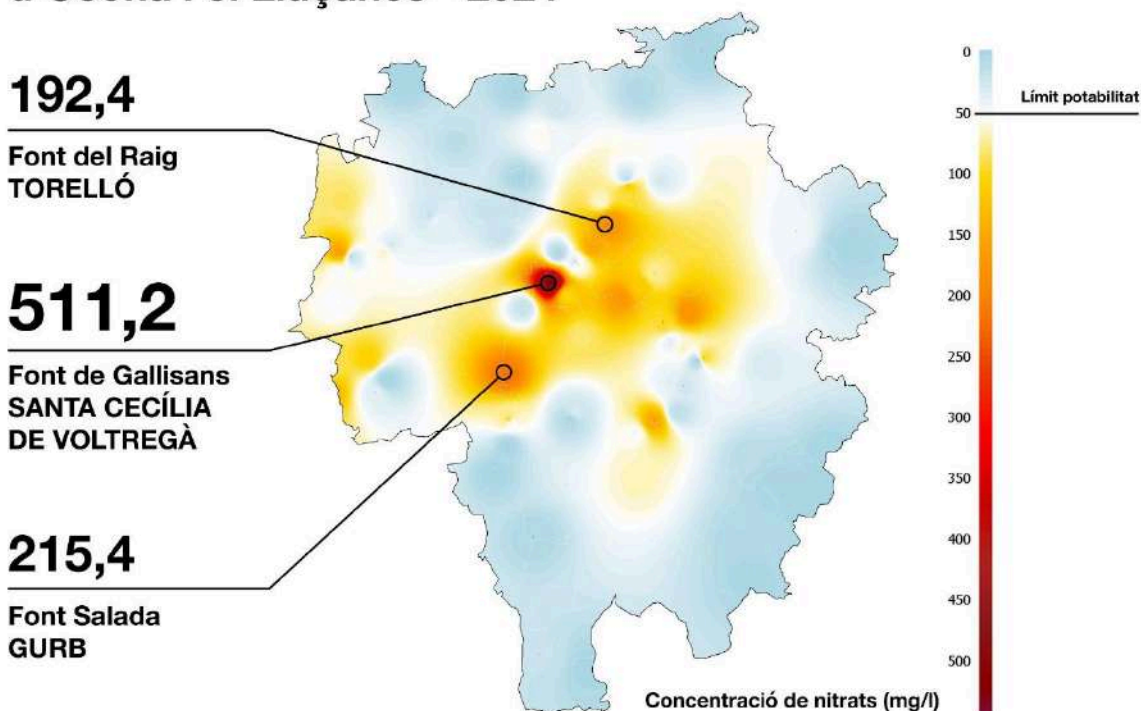
Els resultats del mostreig d'aquest 2024, són molt preocupants: **més de la meitat de les fonts han deixat de rajar, concretament un 52% de les fonts**, una dada que ha anat creixent progressivament els últims tres anys. L'any passat un 42% de les fonts no rajaven i en fa dos, eren un 33%.

Aquest any, de les 170 fonts mostrejades només 81 fonts rajaven, són aquestes les que hem pogut mostrejar. **Un 41% d'aquestes estan contaminades**, el mateix percentatge que l'any passat. La **mitjana de nitrats d'aquestes fonts que ragen és de 58 mg/L** de nitrats front dels 56,1 mg/L de l'any passat. Per tant, seguim amb uns valors superiors al llindar de contaminació fixat per l'OMS, que és de 50 mg/L.

Pel que fa a les tres fonts més contaminades, **la font de Gallisans de Santa Cecília de Voltregà** repeteix la primera posició amb **511,2 mg/L de nitrats**, més de 10 vegades el llindar de contaminació. Al top 3 hi segueix havent la **font Salada de Gurb amb 215,4 mg/L** i la **font del Raig de Torelló amb 192,4 mg/L**, les mateixes fonts que l'any passat.

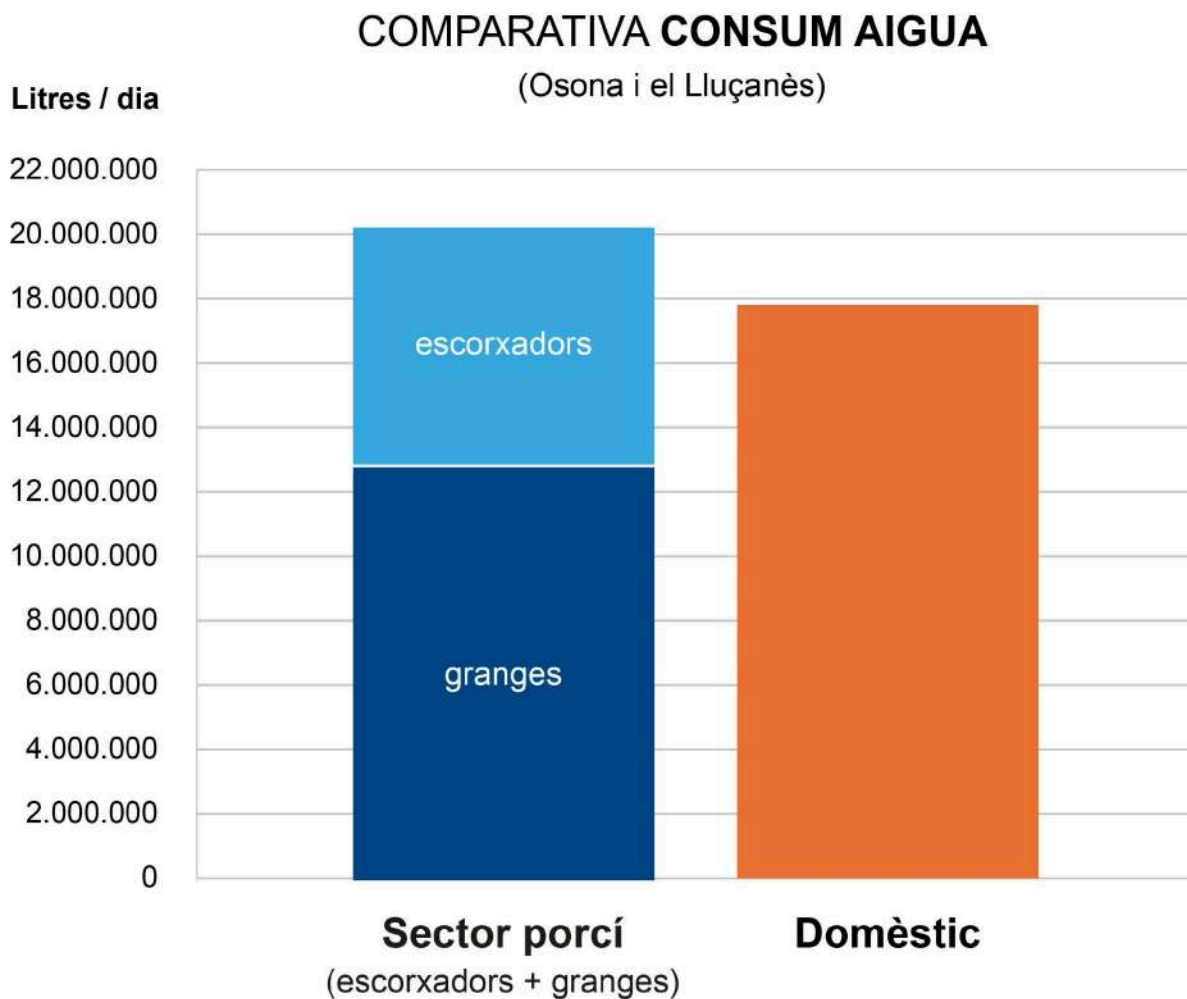
Mapa de contaminació de les fonts d'Osona i el Lluçanès - 2024

LA SEQUERA POSA AL DESCOBERT EL SEGREST DE L'AIGUA PER PART DE L'AGROINDÚSTRIA DEL PORC

La ramaderia intensiva del porcí ha contaminat bona part dels aqüífers de Catalunya. Osona i el Lluçanès, s'han convertit en la zona 0 de contaminació per nitrats d'origen ramader. És un fet incontestable i reconegut per tothom; malgrat que cap administració hagi pogut o volgut solucionar-ho. Aquesta contaminació ha inutilitzat una gran quantitat de pous, i ha fet que molts municipis hagin hagut de buscar alternatives, altres fonts d'aigua. A Osona, això ha significat connectar-se al Ter, fer potabilitzadores i quilòmetres de canonades. Tot pagat amb diners públics.

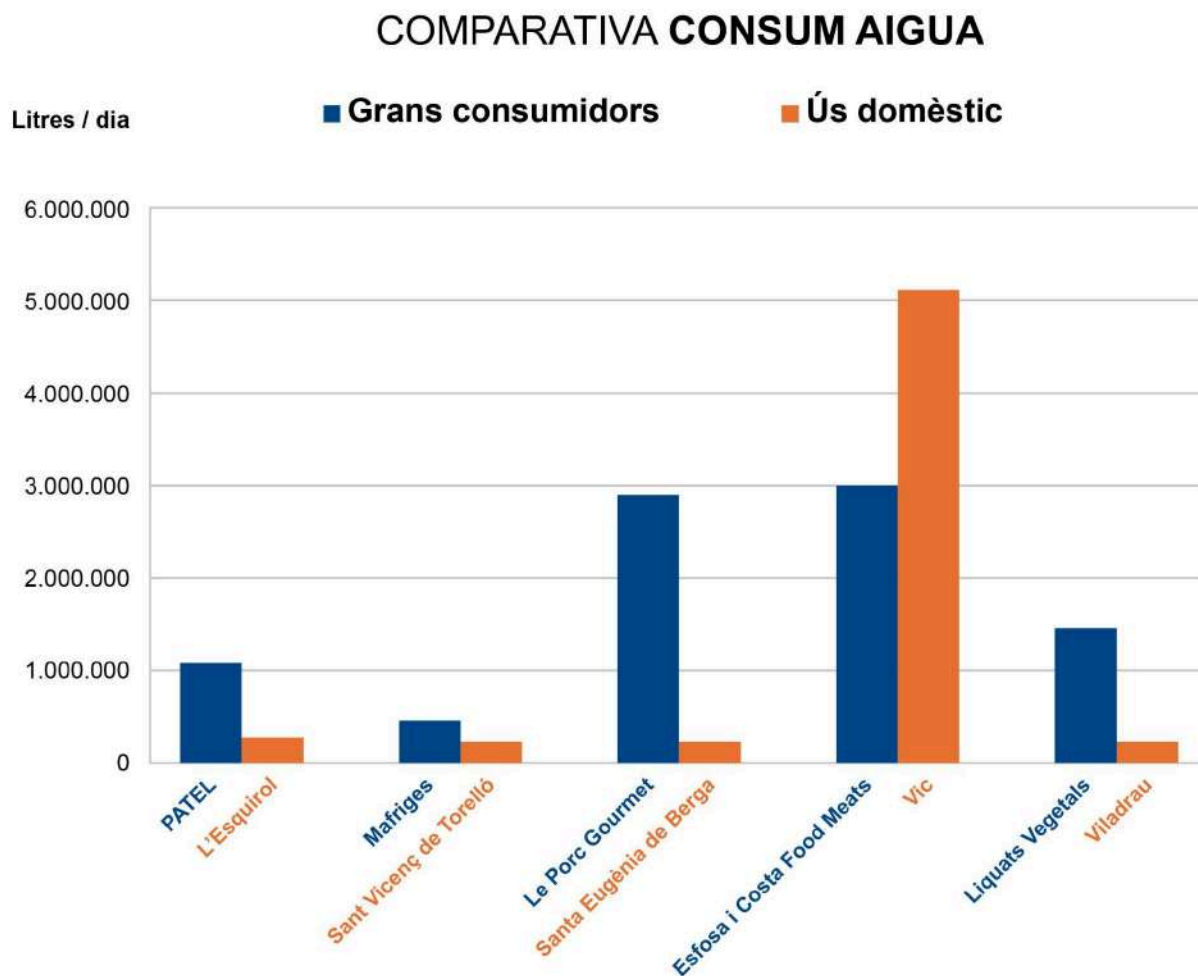
Al mateix temps, aquesta agroindústria del porc, sí que ha seguit fent servir els pous i aqüífers per abeurar porcs i netejar granges; o per fer funcionar escorxadors. Primer contaminen els aqüífers, i després se'n queden l'aigua. Un negoci rodó!

Les dades són estimatives i amb la voluntat d'entendre l'ordre de la magnitud dels consums d'aigua. A l'Annex 1 hi ha el detall dels càlculs realitzats.

Al gràfic es pot veure la magnitud del consum d'aigua del sector porcí, que amb 20'2 milions de litres diaris, supera el consum domèstic de les comarques d'Osona i Lluçanès el 2022, de 17,8 milions de litres diaris. La cabana porcina d'Osona i Lluçanès, més l'activitat dels escorxadors, estaria consumint directament, l'equivalent a la despesa domèstica de 190.000 habitants; quan les dues comarques en sumaven 165.500 el 2022. Això sense tenir en compte la producció del menjar que majoritàriament ve de fora. Sabent que les granges no solen estar connectades a la xarxa d'aigua potable, es dedueix que aquesta aigua surt de captacions superficials o de pous (legals o il·legals). Igualment, els escorxadors, tot i estar connectats a la xarxa, solen disposar de nombrosos pous que van tibant dels aqüífers. En totes aquestes granges i escorxadors, sí que hi raja l'aigua. Així es van gastant els aqüífers, els nostres estalvis d'aigua, i curiosament trobem cada cop més fonts seques. És només la sequera?

Si mirem les figures següents, podrem veure alguns grans consumidors d'aigua de la comarca, en relació amb els consums domèstics dels municipis que els acullen. La majoria d'aquestes empreses són escorxadors.

Les dades són estimatives i amb la voluntat d'entendre l'ordre de la magnitud dels consums d'aigua. A l'Annex 1 hi ha el detall dels càlculs realitzats.

- L'escorxador Patel mata 6.000 porcs al dia, i multiplica per quatre el consum domèstic de l'Esquirol.
- L'escorxador Mafriges mata 3.000 porcs al dia, i dobla el consum domèstic de Sant Vicenç de Torelló.
- L'escorxador Le Porc Gourmet mata 11.000 porcs al dia, i gasta 14 vegades més d'aigua que tot el sector domèstic de Santa Eugènia de Berga.
- Els escorxadors Esfosa i Costa Food Meats, maten 10.000 i 6.000 porcs respectivament (16.000), i entre tots dos consumeixen tanta aigua com el 60% del consum domèstic de la ciutat de Vic.

Per entendre el sobredimensionament dels escorxadors a Osona, podem comprovar que matant 36.000 porcs al dia, amb només 28 dies treballant, maten l'equivalent a la gran cabana porcina d'Osona i el Lluçanès, d'un milió de porcs.

- Un altre cas paradigmàtic, tot i no ser del ram de la carn, és l'empresa de Lliquats Vegetals de Viladrau, al Montseny, que està causant estralls a la capçalera de la riera Major. Consumeix 7 vegades més que el sector domèstic de Viladrau, i segueixen demanant a l'administració fer nous pous i buscant aigua.

La set d'aquests grans consumidors d'aigua és infinita. Però l'aigua és finita. En un país amb dèficit crònic d'aigua, algunes empreses segueixen segrestant i contaminant l'aigua. Una situació insostenible i inaguantable.

Denunciem que l'aigua que no raja en moltes fonts i rieres, sí que està rajant en granges i totes aquestes grans corporacions. Evidentment que la sequera agreuja la situació, però també fa evident el robatori de l'aigua per part d'algunes empreses, sobretot de l'agroindústria del porc. Si les fonts i rieres no baixen, no és només per la sequera, també és perquè algú se l'emporta.

Aquest model econòmic, desmesuradament centrat en el porc, ha significat una aposta pel treball precari; ha fet augmentar les desigualtats en els nostres barris; ha acabat pràcticament amb la pagesia; i contribueix enormement a la contaminació atmosfèrica local, i al canvi climàtic global. A més, ens ha deixat els aqüífers buits i contaminats! Aquesta és la realitat que hem trobat en el mostreig de les fonts d'enguany.

CAL UNA REDUCCIÓ I RECONVERSIÓ DEL SECTOR PORCÍ

Si es vol abordar seriosament el problema de l'aigua a Catalunya cal repensar el model porcí català. Més encara en comarques com Osona i el Lluçanès, on el sector del porc està encara més sobredimensionat. Per això, des del Grup de Defensa del Ter, veiem imprescindible:

1. Redactar i implementar **un Pla estratègic de reducció del número d'animals** fins a un 50% el 2030, per tal d'assolir un llindar sostenible des del punt de vista climàtic, ambiental, social i de salut. Alhora, també cal **limitar i reduir la capacitat dels escorxadors actuals, molt sobredimensionats a les possibilitats i necessitats de la comarca.**
2. Implementar **una estratègia de reconversió del sector porcí** industrial a Catalunya, que inclogui ajuts, suport i acompanyament a la pagesia familiar cap a sistemes productius ramaders agroecològics i sostenibles. Cal tornar a dimensionar les activitats ramaderes, a la mida de les finques agràries. Sobren porcs, però falten pagesos.
3. Elaborar, a través de l'Agència Catalana de l'Aigua, **un pla de control i recuperació dels aqüífers** contaminats per nitrats, finançat pel sector porcí; així com **un registre exhaustiu dels pous i captacions existents**, per tal de tenir control en l'explotació d'aquests aqüífers.

ANNEX 1. OBTENCIÓ I TRACTAMENT DE DADES SOBRE CONSUM D'AIGUA **"Les fonts que sí que ragen"**

Consum aigua cabana porcina

La cabana porcina a Osona i el Lluçanès fluctua al voltant del milió de caps de bestiar, però hem agafat la dada **de 1.088.498 caps de porcí** que feia públic el 9 Nou el 2018.

<https://el9nou.cat/osona-ripolles/general/la-capacitat-porcina-dosona-es-de-mes-dun-milio-de-caps/>

Pel que fa al consum d'aigua per porc/dia a la granja, tot i que nosaltres tenim projectes d'ampliació de granges que parlen de 25 i fins a 40 litres, les xifres oficials són més petites. Els estudis més coneguts són del catedràtic de la Universitat de Lleida Daniel Babot, que estimen en **11,5 litres de mitjana la despesa per porc/dia**. Això inclou beure, neteja i refrigeració dels porcs. Babot et al., 2007. "6. LA INCIDÈNCIA DE LA GESTIÓ DE L'AIGUA EN ELS PURINS GENERATS".

Multiplicant la cabana porcina per el seu consum diari en granja, obtenim els **12,5 milions de litres d'aigua diaris**.

Consum PATEL

A partir del permís d'abocament de l'ACA, teòricament podem saber el seu consum, ja que les pèrdues han de ser molt petites. Tenim el document que autoritza a PATEL abocar 390.185 m³ a l'any. Quadra amb la dada que aquest valor és pràcticament el 90% de la totalitat del consum d'aigua de l'Esquirol en les seves activitats econòmiques (2022). El problema és que sabem de l'existència de 8 pous de l'empresa, 2 d'il.legals. No sabem la quantitat d'aigua que treuen dels pous, però probablement això vol dir que superen el seu permís d'abocament. Com que no ho podem demostrar, de moment comptem els 309.185 m³ anuals, que són **1,1 milions de litres al dia**. L'Esquirol segons l'ACA, el 2022, va consumir en el sector domèstic 0,3 milions de litres d'aigua diaris. Patel multiplica gairebé per 4 aquesta xifra.

Consum MAFRIGES

De MAFRIGES hem aconseguit el Projecte de Canvi Substancial de 2014. El projecte és clar pel que fa al consum d'aigua. Entre la xarxa pública i els pous arriba a 172.416 m³ anuals. És a dir, **0,5 milions de litres d'aigua al dia**. Més del doble que el consum domèstic de tot Sant Vicenç de Torelló el 2022.

Consum LE PORC GOURMET

Sabem que és l'escorxador més gran d'Osona, tot i que oficialment "només" mata 11.000 porcs al dia. Sabem que és amb grandíssima diferència l'empresa que gasta més aigua del municipi, i l'única d'aquestes dimensions. Atribuïm aproximadament el 80% del consum d'aigua de les activitats econòmiques de Santa Eugènia de Berga. Això serien 563.692 m³; 1,5 milions de litres/dia. Aquí hi hem de sumar els 8 pous que l'ACA els va autoritzar el 2012, amb una capacitat total de 500.000 m³ anuals, i que hem pogut consultar en el seu registre de pous i captacions (vegeu [notícia](#) de Nació Digital). Serien 1,3 milions de litres d'aigua diaris que hi hem de sumar. **En total 2,9 de milions de litres**

d'aigua (arrossegant tots els decimals en l'Excel). Just 14 vegades més que el consum del sector domèstic a Santa Eugènia de Berga el 2022.

Consum ESFOSA

A la publicació del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya de 20/12/2023 de l'Acord de declaració d'impacte ambiental del Projecte de Canvi Substancial de l'activitat d'ESFOSA, s'hi parla del permís d'abocament de l'empresa, que com hem dit en el cas de PATEL, és bastant clau per determinar el consum. En aquest cas parla de 697.384 m³; és a dir, **1,9 milions de litres /dia**. Desconeixem quina part és de pous i quina part és de la xarxa.

Consum COSTA FOOD MEAT

Costa Food Meat té tres centres productius, un a Gurb (l'Antiga Càrniques Solà); un a Roda de Ter, i un a l'Illa càrnia de Vic (l'antiga Càrniques Toni Josep). Aquest últim lloc seria on maten els aproximadament 6.000 porcs al dia, que acabaran sent els 200 milions de quilos de carn que produeixen cada any per exportar a 56 països. No disposem de dades de consum d'aigua. Només podem intentar extrapolar el consum d'aigua a partir dels quilograms de carn. Sabent que en el document que tenim d'ESFOSA parla que produeix uns 360 milions de quilograms de carn de porc, COSTA FOOD MEAT suposaria el 55,5% d'aquesta producció. Podem aplicar aquest 55,5% a la despesa d'aigua, i obtindríem la xifra de 383.561 m³ anuals: **1,1 milions de litres/dia**.

Hem comprat el consum d'aigua dels dos escorxadors anteriors, amb les dades del sector domèstic de Vic l'any 2022; i en suposen aproximadament el 60%.

Consum LIQUATS VEGETALS

D'aquesta empresa de Viladrau teniem diverses informacions sobre consum d'aigua. En el registre de pous de l'ACA apareixen els seus dos pous de 75.000 m³ anuals cada un (150.000 m³ anuals). Sabíem que aproximadament $\frac{3}{4}$ parts del consum d'aigua total del municipi van per LIQUATS VEGETALS. És a dir, $0,75 * 383.710 \text{ m}^3$, es traduirien en 287.782 m³; més els 150.000 m³ de pous, farien un total de 437.782,5 m³ anuals.

Però LIQUATS VEGETALS ha crescut molt darrerament. Busca aigua per tot arreu. La gent de la Salvaguarda del Montseny han tingut accés al projecte de Lliquats Vegetals de 2021, en el qual es quantifica el consum d'aigua en 540.000 m³; és a dir **1,5 milions de litres cada dia**. Hem confrontat aquest consum d'aigua amb el del sector domèstic de Viladrau el 2022, i ens mostra que l'empresa gastaria de l'ordre de 7 vegades més.

Totes aquestes dades les hem volgut mesurar per entendre la magnitud d'aquests grans consumidors. Per veure que la sequera potser fa que els aqüífers no s'omplin; però aquests grans consumidors són els que els estan buidant en gran part. Hem de denunciar la dificultat per trobar dades i l'opacitat amb la qual es mouen aquests grans consumidors d'aigua. Potser hem fet malament algun càlcul, o potser hem fet alguna estimació inapropiada. Si fos així, ens agradaria molt que les empreses esmentades ens aportessin tota la informació, per tenir dades més reals.